

21 лютого
Міжнародний
день
рідної мови

ВІРТУАЛЬНА ВИСТАВКА

(до Міжнародного дня рідної мови)

«МОВА – ГОЛОС НАЦІЇ»

**Мова – то серце народу:
Гине мова – гине народ.**

Іван Огієнко

21 лютого представники всіх націй і народностей світу відзначають Міжнародний день рідної мови, також Міжнародний день материнської мови (International Mother Language Day). Свято було започатковано в листопаді 1999 року на XXX сесії Генеральної конференції ЮНЕСКО в Парижі. Про «підтримку мовного та культурного різноманіття та багатомовності» – звучало у заголовку документа. А за рішенням ООН 2022-2032 роки проголошені Міжнародним десятиріччям мов корінних народів.

21 лютого було обрано на знак подій, які відбулися цього дня у 1952 році в столиці Бангладеш Даці, де від куль поліцейських загинули студенти – учасники демонстрації на захист своєї рідної мови бенгалі, яку вони вимагали визнати однією із державних мов країни. У пам'ять про тих, хто загинув у боротьбі за рідну мову, обрали цю символічну дату.

В Україні це свято відзначають з 2002 року, коли для зміцнення державотворчої функції української мови та сприяння вільному розвитку і використанню мов національних меншин України було видане Розпорядження Президента України «Про відзначення Міжнародного дня рідної мови».

На Землі існує близько 7000 мов, тільки 300 з них представлено більше 1 млн. носіїв, більше половини мають декілька тисяч носіїв, майже 2000 – менше однієї тисячі. Українську визнають рідною близько 50 млн. мешканців планети.

В Україні близько 20% населення складають національні меншини – носії 79 мов. Варто нагадати, що згідно зі Статтею 10 Конституції України «Державною мовою в Україні є українська мова». Але в Україні є також і мови, які знаходяться на межі зникнення. ЮНЕСКО оприлюднило світовий Атлас мов, яким загрожує зникнення. Згідно із цим документом, в Україні нараховується 15 таких мов, зокрема два діалекти ромської мови, кримчацька, урумська мови, а також галицький діалект караїмської мови.

Визнання й пошана всіх мов є ключем до збереження миру. Кожна мова самобутня. Так само, як і наші імена, ми отримуємо рідну мову від нашої матері в дитинстві. Вона формує нашу свідомість, просочує закладеною в ній культурою.

Це свято є особливим для українців, адже українська мова є найціннішим багатівіковим надбанням, душею нашого народу, голосом нації. Протягом багатьох віків наші предки не лише відстоювали свободу рідної української землі, а й право на існування та визнання української мови. Тож головне завдання кожного українця – любити, берегти і збагачувати материнське слово!

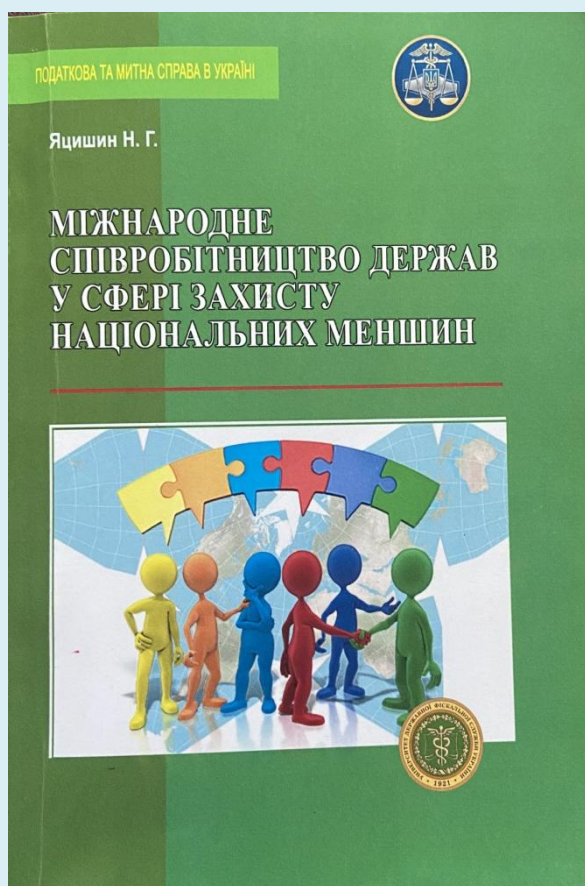
Українська ідентичність і мовне питання в Російській імперії: спроба державного регулювання : збірник док. і матеріалів / упоряд. Геннадій Боряк ; Ін-т історії України НАН України ; Центр. держ. істор. арх. України, м. Київ. – Київ : ТОВ «Видавництво «Кліо», 2015. – 810 с.

У збірнику публікуються документи переважно з ділових архівів державних органів та установ, які безпосередньо чи опосередковано реагували на прояви українського руху в різних сферах: у початковій освіті, у громадському й літературному житті тощо. Документи висвітлюють передумови, обставини й наслідки появи та функціонування Валуєвського розпорядження 1863 р., Емського указу 1876 р., низки інших нормативних документів, що регулювали мовне питання на теренах українських губерній Російської імперії упродовж другої половини ХІХ – початку ХХ ст. Частина документів пов'язана з виконанням установами цензури на місцях зазначених «заборонних» актів щодо української літературної мови – одного із ключових чинників формування української ідентичності.

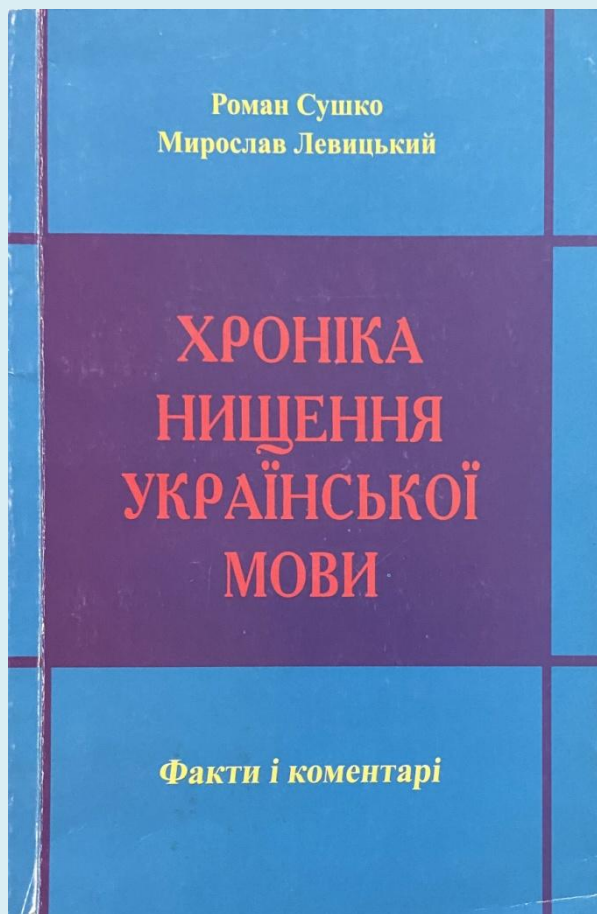
Словник української мови: 165 000 слів / Нац. акад. наук України ; Ін-т укр. мови ; Ін-т мовознав. ім. О. О. Потебні. – вид. 2-ге. – Київ : ВЦ «Просвіта», 2016. – 1320 с.

Цей однотомний тлумачний словник є довідником з лексики та фразеології сучасної української літературної мови, який поєднує наукову точність із чіткою, зручною для користувача формою викладу. Видання відбиває ті зміни, що відбулися в лексичному складі на порозі нового тисячоліття, зокрема включає одиниці, які увійшли в мову протягом останнього часу.

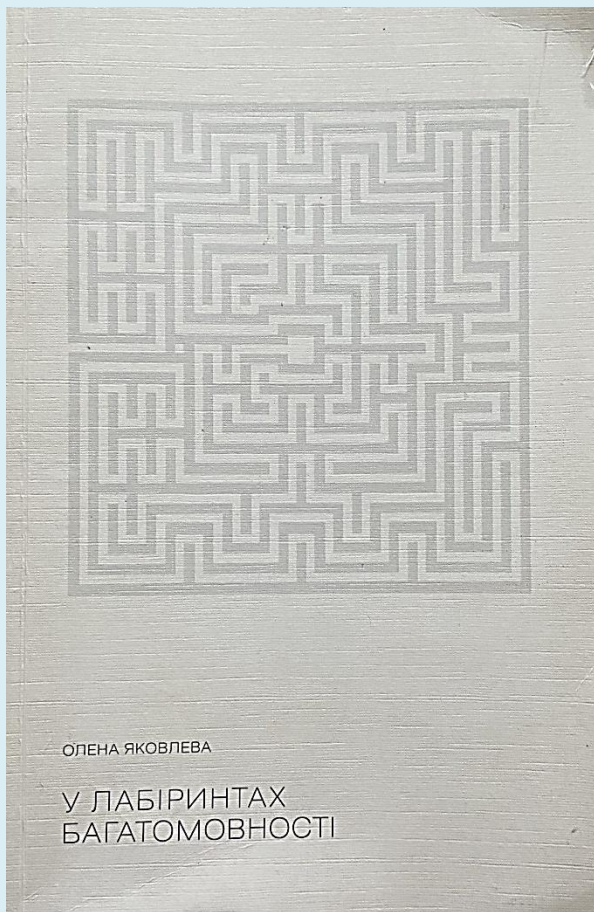
Яцишин Н. Г. Міжнародне співробітництво держав у сфері захисту національних меншин : навч. посіб / Держ. фіскал. служба України ; Ун-т держ. фіскал. служби України. – Ірпінь : ВПЦ УДФСУ, 2018. – 322 с. – (Серія «Податкова та митна справа в Україні», т. 112).

Навчальний посібник присвячений важливому питанню історії, теорії та практики міжнародного права – питанню міжнародного співробітництва у сфері захисту національних меншин. Він містить великий обсяг матеріалу, що стосується історичних та теоретичних аспектів прав національних меншин, міжнародних стандартів та проблем практичного захисту прав, свобод і законних інтересів національних меншин у сучасних умовах. Співпраця у сфері захисту прав меншин розглядається на міжнародному, регіональному та національному рівнях.

Сушко Р. Хроніка нищення української мови: від доби Романових до сьогодення / Р. Сушко, М. Левицький. – 4-е вид. вип. й доп. – Київ : МПП «Талія», 2012. – 80 с.

Упорядники цього видання у короткій формі, опираючись на документи, показали, що русифікація як України, так і всіх народів, уярмлених імперією, ніяк не була самочинним, природнім процесом, як це намагаються доводити апологети відновлення імперії, а цілеспрямованою державною політикою всіх російських режимів, починаючи від виокремлення московських правителів з-під залежності ханів й підпорядкування київської митрополії Московському патріархові в 1685 році й закінчуючи нинішнім режимом Путіна.

Яковлева О. В. У лабіринтах багатомовності (Багатомовність українського суспільства як регулятивний фактор розвитку вищої освіти у контексті світового досвіду) : монографія / О. В. Яковлева. – вид. 2-ге., уточ. і доп. – Київ : КІМ, 2015. – 280 с. – (Соціальна Філософія Сучасності).

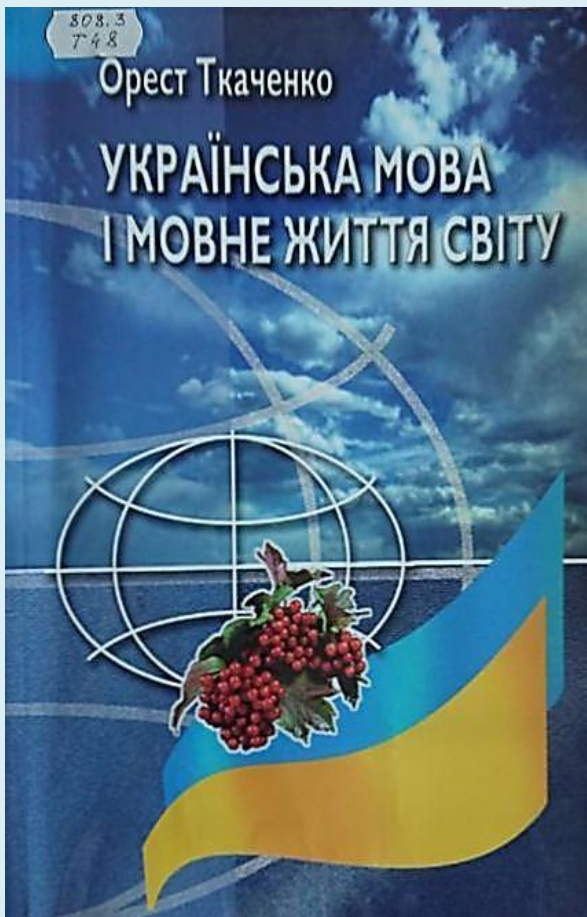
У монографії, на основі аналізу світової теорії і практики розв'язання мовного питання, запропонована наукова концепція вирішення мовних проблем в українській освіті і науці, а також суспільній практиці, зокрема в системі державного управління і регулювання інститутів громадянського суспільства. Здійснена спроба дати широкоформатне бачення мовної проблеми в Україні та обґрунтувати засади стратегії багатомовності у освітній політиці держави. На основі розгляду суспільно-політичної та освітньо-наукової реальності, яка складалася у різних країнах світу, наведено моделі проведення мовної політики у системі вищої освіти.

Методика формування міжкультурної іншомовної комунікативної компетенції. Курс лекцій (схеми і таблиці) : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закладів / О. Б. Бігич, Н. Ф. Бориско, Г. Е. Борецька [та ін.] ; за ред. С. Ю. Ніколаєвої. – Київ : Ленвіт, 2011. – 344 с.

Навчальний посібник знайомить з основами формування мовних і мовленнєвих компетенцій на засадах культурологічного і рефлексивного підходів; показує шляхи реалізації інтегрованого навчання іноземних мов і культур.

Посібник призначається студентам магістратури, викладачам іноземних мов і культур, аспірантам і здобувачам.

Ткаченко О. Б. Українська мова і мовне життя світу / О. Б. Ткаченко. – Київ : Спалах, 2004. – 272 с.

Працю присвячено розвиткові й сучасному станові української мови в усіх труднощах її становлення, що дістають всебічне висвітлення (географічне, історичне, соціолінгвістичне, культурологічне тощо) в зіставленні з відповідними ситуаціями інших мов світу. Написана в популярній формі книга призначається всім шанувальникам української мови, насамперед представникам суспільних наук.

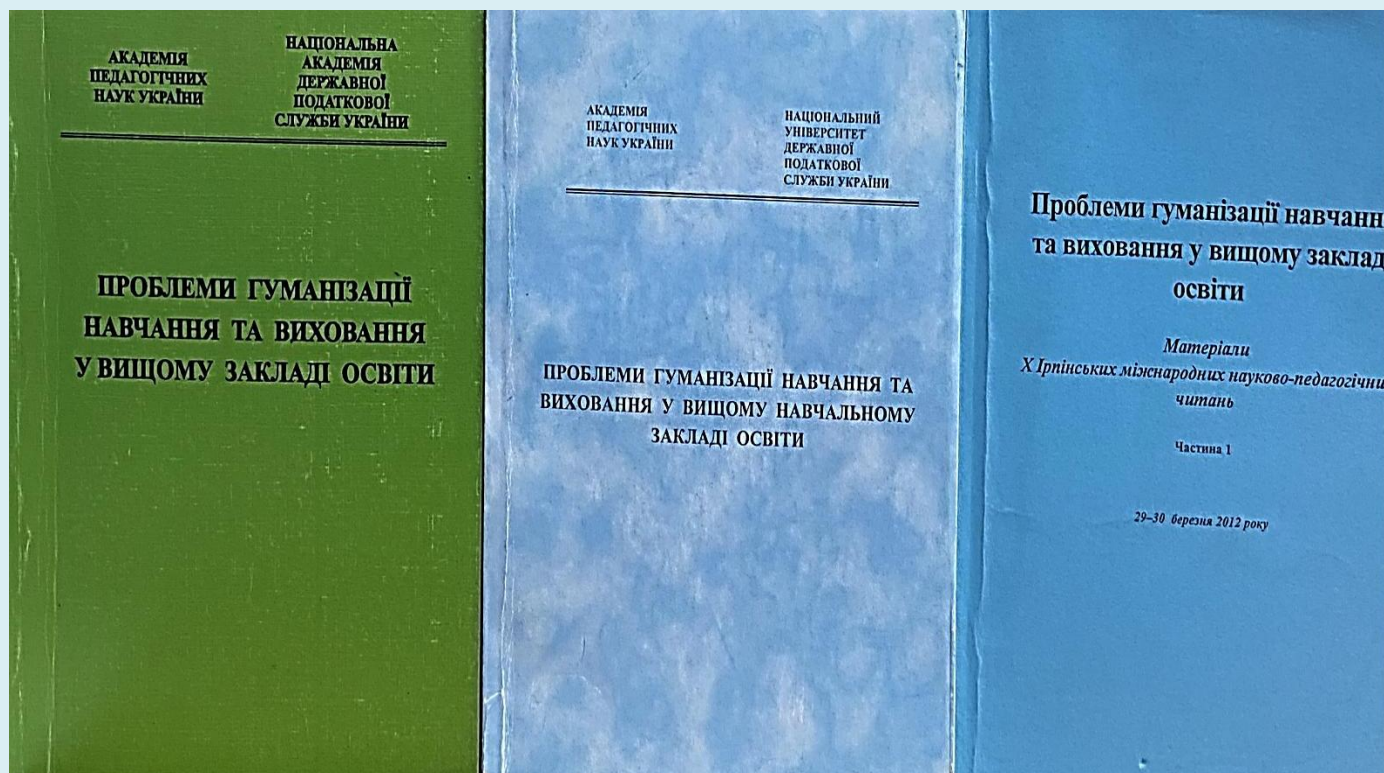
Осипов П. І. Чому ми так говоримо : науково-етимологічний довідник / П. І. Осипов – Київ : Видавничий Дім «Ін юре», 2008. – 248 с.

У довіднику наведені відомі фразеологізми (афоризми, крилаті вирази, ідіоми), а також окремі лексичні одиниці, що знаходяться в активному мовному обігу, а тому потребують ідентифікації й додаткового тлумачення. Вказується на підґрунтя та процес зародження слів і виразів, відслідковується їх генезис, висвітлюються специфіка й сфери функціонування на сучасному етапі. Наводиться також їх переклад та лексико-семантичні відповідники в англійській, німецькій та ін. мовах.

Зорівчак Р. Боліти болем слова нашого... / Р. Зорівчак ; Мін-во освіти і науки України ; Львів. нац. ун-т ім. Івана Франка. – Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2005. – 296 с.

Ця книжка – роздуми про Рідну Мову, про її лексикограматичні та лінгвостилістичні своєрідності, про історію українського художнього перекладу, про сприйняття нашої літератури в світі. Вона стане в пригоді найширшим колам читачів – усім шанувальникам Рідного Слова, усім тим, хто любить мову, прагне постійно збагачувати і відшліфовувати своє мовлення.

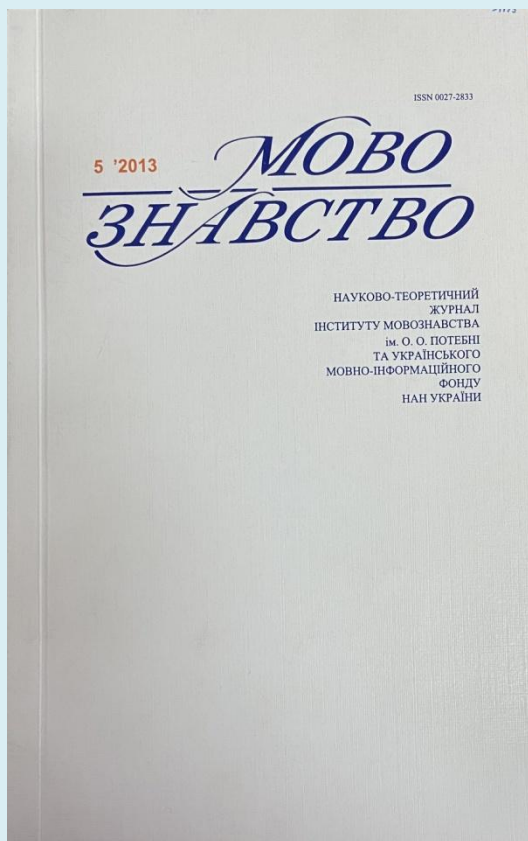

Зикун Н. І. До питання про формування національної самосвідомості засобами української мови / Н. І. Зикун // Проблеми гуманізації навчання та виховання у вищому закладі освіти. – Ірпінь, 2005. – С. 328–331.

Скуратівська Г. В. Рідна мова як важливий чинник національно-духовного виховання / Г. В. Скуратівська // Проблеми гуманізації навчання та виховання у вищому закладі освіти. – Ірпінь, 2008. – С. 360–363.

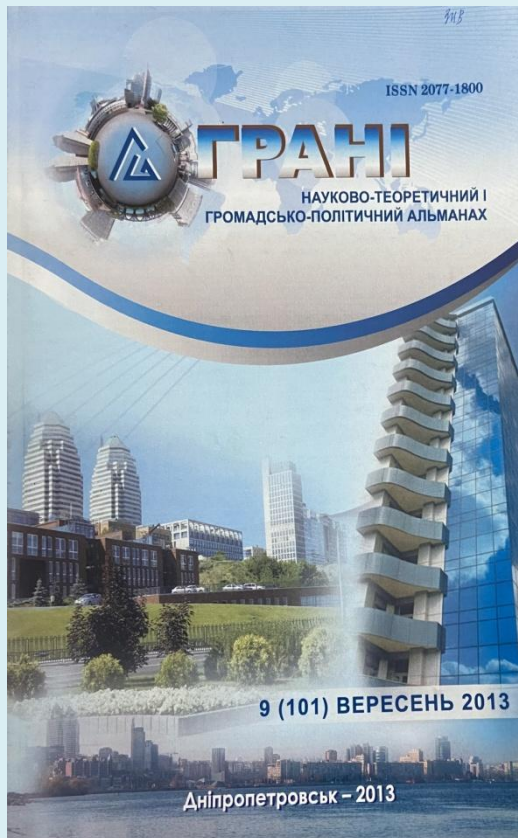
Скуратівська Г. В. Мовленнєвий етикет як відзеркалення сутності національного характеру українців / Г. В. Скуратівська // Проблеми гуманізації навчання та виховання у вищому закладі освіти. – Ірпінь, 2012. – Ч. 1. – С. 292–298.

Павлова А. К. Роль мови як національно-культурного явища феноменології у вихованні особистості / А. К. Павлова, Ю. Ю. Нерода / Проблеми гуманізації навчання та виховання у вищому закладі освіти. – Ірпінь, 2012. – Ч. 1. – С. 266–273.

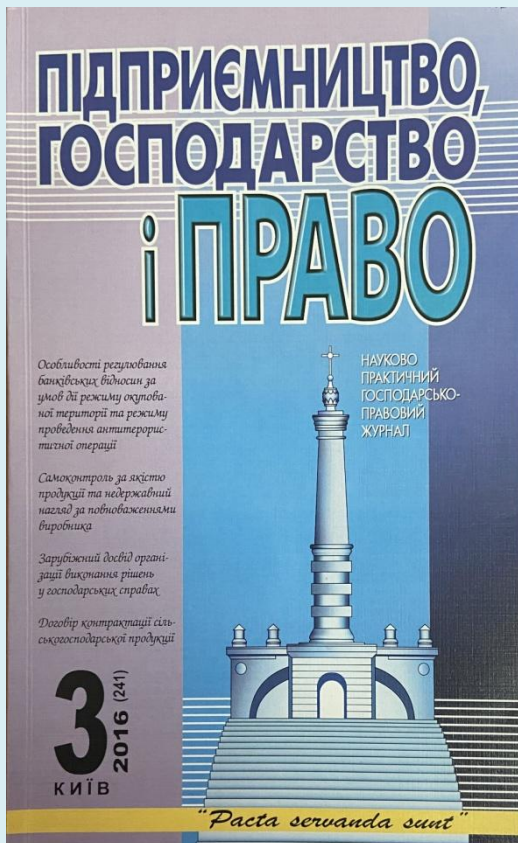
Чередниченко О. І. Захист офіційної мови в національній державі: досвід Франції / О. І. Чередниченко // Мовознавство, 2013. – № 5. – С. 28–36.

У статті висвітлено еволюцію французької мовної політики, спрямованої на захист державної мови, починаючи з XVIст.

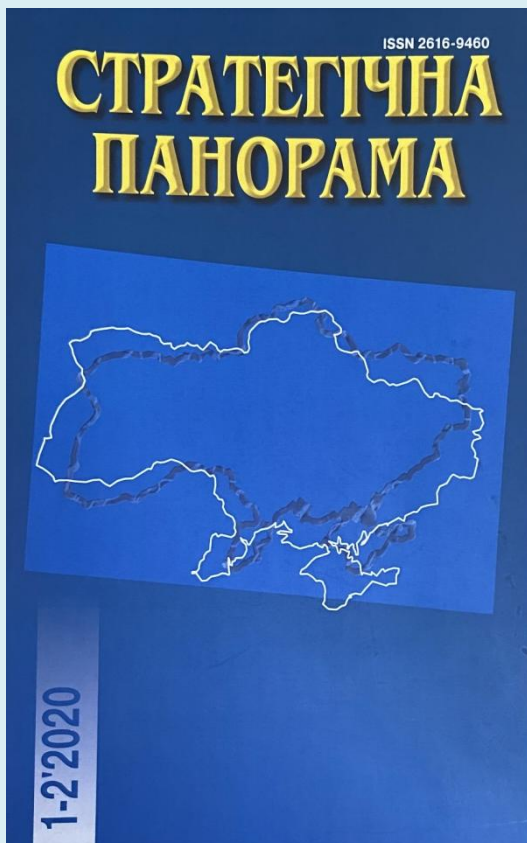
Макаренко Т. П. Питання захисту мов національних меншин у добу Української Центральної Ради / Т. П. Макаренко // Грані, 2013. – № 9 (101) вересень. – С. 174–179.

У статті досліджується та аналізується політика Української Центральної Ради щодо національних меншин та її законодавча діяльність у сфері мовної політики.

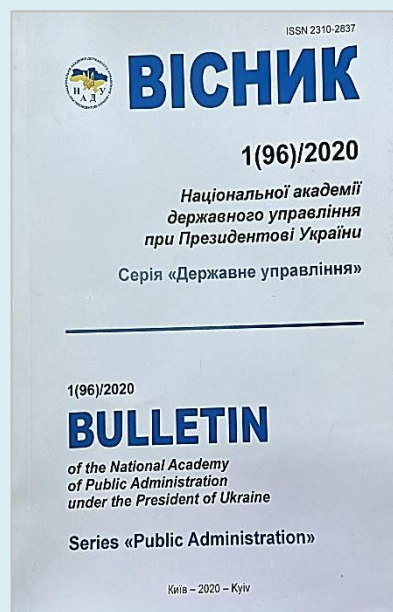
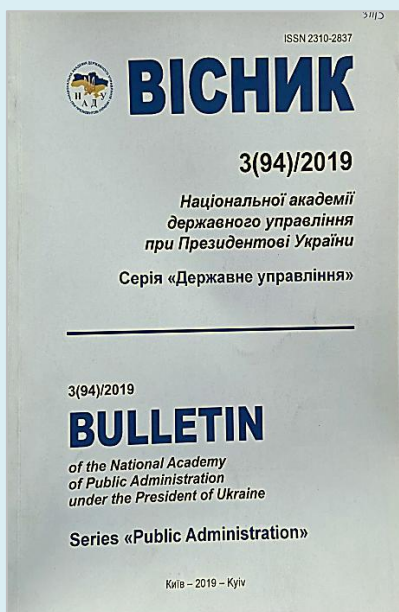
Балабкіна І. Державна мова як засіб формування національної свідомості українського суспільства / І. Балабкіна // Підприємництво, господарство і право, 2016. – № 3 (241). – С. 121–125.

Статтю присвячено аналізу сучасної мовної ситуації в Україні загалом, державної мови як формуючого засобу національної свідомості суспільства України.

Мозер М. Є. Мовне питання як чинник впливу на національну безпеку / М. Є. Мозер // Стратегічна панорама, 2020. – № 1-2. – С. 29–41.

У статті аналізується мовна ситуація в Україні та розгляд можливостей застосування засобів, що сприятимуть укріпленню державності.

Пірен М. І. Українська мова – важливий чинник єдності суспільства, формування української політичної нації та реалізації демократичних реформ / М. І. Пірен // Вісник Національної академії державного управління при Президентові України. Серія «Державне управління», 2019. – № 3(94). – С. 85–90.

У статті здійснено теоретико-методологічний аналіз запотребованості державної української мови як важливого чинника спілкування в поліетнічному українському суспільстві.

Ковальова Т. В. Застосування *acquis communautaire* у процесі реалізації державної мовної політики України щодо національних меншин (на прикладі угорської національної меншини) /Т. В. Ковальова // Вісник Національної академії державного управління при Президентові України. Серія «Державне управління», 2020. – № 1(96). – С. 70–79.

У статті розглянуто доктринальне і правове визначення національної меншини, її ознаки, досліджено *acquis communautaire* у сфері мовних відносин та окремі положення Європейської хартії регіональних мов або мов національних меншин як його основного правового інструмента в регулюванні мовних відносин.

